

Man kan ikke tro på, at Gud gør, hvad man beder ham om, men man kan komme i tættere kontakt med den kærlighed, som er Gud.

– Niels Brunse

KIRKEHØJSKOLE MIDDELFART PROVSTI

Niels Brunse: Tro er ikke viden

Balslev Forsamlingshus 20. januar 2024

Emnet har afsæt i den lille bog med samme titel. Niels Brunse fik en henvendelse fra forlaget Eksistensen: Hvis jeg har lyst, må jeg gerne skrive en lille bog om mit forhold til kristendommen – og så kan man jo selv finde på. Jeg sagde ja, med det samme, fordi det var noget jeg havde lyst til at afklare. Det gode var, at der ikke var nogen forhåndskrav. Jeg kunne skrive, hvad jeg ville, der blev ikke ventet noget bestemt, en retning – men kun en subjektiv beskrivelse af mit forhold til kristendommen. Jeg er ikke teolog, men teologisk nysgerrig.

Grunden til, at de henvendte sig, er, at jeg har en historie, som jeg deler med mange.

Jeg blev døbt og konfirmeret. Efter det skete der på det tidspunkt en masse i verden. Jeg læste bøger, oplevede ting – født i 1949 – og som forventeligt fandt jeg ud af, at folkekirken og mig, der var ikke noget at komme efter.

Jeg havde været kordegn – så jeg var fortolig med, hvordan det foregår. Men det eneste rigtige for mig var, at træde ud, fordi jeg kun tror på det fysiske. Jeg meldte mig ud, og fik påtegning af domprovsten på min dåbsattst.

Og så gik der en hel del år, for på et tidspunkt kunne jeg mærke, at når jeg gik, og sagde til folk, at jeg ikke var troende, kunne jeg ikke stå inde for det, og så jeg gik hen og meldte mig ind igen på krikekontoret – de sagde, dem har vi ikke så mange af. Og jeg fik en helt ny dåbsttest. – Men også samtale med en præst, for at de kunne se, at jeg ikke var gået fra forstanden – men de ved jo hvad jeg står for, og jeg kendte dem, og siden den dag, har jeg været medlem af Folkekirken, og jeg har været ” inde” flere år, end jeg har været ude.

Der er mange, der har taget de samme skridt: meldt sig ud, og så alligevel har meldt sig ind igen.

Jeg skrev en kronik i Politiken – da jeg meldte mig ind igen. Der kom en invitation fra menighedsråd, men nu er der igen - efter udgivelsen af bogen - mange, der har henvedt sig.

Der er sket et skred, en langsom forandring i vores åndelige liv, hvor det er mere acceptabelt at man har et forhold til folkekirken. For hvad er troen?

Bogen er en række nedslag – kerneord som: tro, synd, Gud, kultur, og de ting der spiller ind, når man har et forhold til kirken.

Der er folk, der mener, at hvis man tror, så er man nok en svag person, der ikke kan klare tilværelsen.

Svag eller hjælpeløs – det vil jeg gerne have mig frabedt.

En anden slags argumenter – går ud på, at hvis du tror, så betyder det, at du tror på alt, hvad der står i bibelen. – Hvis man tror på alt, hvad der står i bibelen, så er man ikke rigtig klog. Det er en samling af skrifter med stor afstand i mellem – verden ændrer sig, mennesker ændrer sig, samfundet ændrer sig. – Og det Jesus kom og sagde, var et brud med mange tidligere regler – og et brud. Bibelen er ikke en uforandelig størrelse og sand til evig tid. Den er skrevet på menneskesprog.

Menneskesprog kan ikke rumme Gud. Og Alt. Der er noget der unddrager sig en logisk forklaring. Det er derfor, det var vigtigt at trække det op i titlen: Tro er ikke viden.

Det er en lang proces. VIDEN = det, vi kan bevise, det, vi kan sige med sikkerhed. Man kan først gøre det til viden ved at bekræfte det i et eksperiment. Tese, hypotese – viden.

Videnskaber – åndsvidenskaber – herunder teologien – der er krav om, at man anlægger et grundlæggende syn på verden, og som i naturvidenskaben skal der kunne være bevis og bevisførelse.

Vi ved meget om det, der er synligt – og hvis man går ud i det allerfjerneste – eller i det allermindste – kan man have forskellige meninger. Men hvis man ser på verdensrummet, findes der det synlige, og det, der kan iagttages i kikkerter. Vi ved, at vand fryser til is ved 0 grader.

Det synlige univers udgør ca. 5 % af det samlede stof

28 % kender vi noget til – og det kalder vi mørkt stof. Og man kalder det mørk energi – det er noget man ikke kan se. Status er, at der er utrolig meget, som naturvidenskaben ikke ved.

I partikelfysikken er der forhold, som man har haft svært ved at bevise – og nogle af partiklerne har egenskaber, som man kan gætte på, men ikke iagttage. F.eks. ”spin” – Partiklerne er adskilt fra hinanden, og de kan skifte spin/retning – og påvirker hinanden, men man kan ikke rigtig forklare det. Mysterier, der ikke er opklaret.

Man har arbejdet med en hypotese om, at der må findes en partikel, der er forklaringen på at alt andet findes. - Forsøg i C.E.R.N. i Schweiz. En underjordisk tunnel der er 39 km. lang – i rørene er der magnetfelt og tomhed, så partiklerne kan sendes af sted med høj fart, og der kan man bevise, at denne partikel findes. Den har fået navnet BOSON – opkaldt efter en forsker i 2018.

Stadig meget man ikke ved. – Blot for at sige, at når vi bevæger os over på troens område – så er det noget andet, vi beskæftiger os med. VISHED – man kan ikke føre beviser på grundlag af tro.

Moderne mennesker: Vi kan ikke argumentere med troen, men den er der.

KARL BARTH (1886-1968): - CREDO (bog)

Vi ved ikke af os selv, hvad vi taler om, når vi bruger ordet GUD.

Ludwig WITTGENSTEIN (1889-1951): Det, hvorom vi ikke kan tale, om det må vi tie.

Menneskeheden har altid haft religion, og religiøsitet. Vi er del af en lang tradition. Selv den lutherske kristendom er lang. Et eller andet sted søger man efter mening med tilværelsen. Det kan man finde i etik, er der nogen, der siger. Og det er det, kristendommen bygger på, Der findes noget, der er større end os selv. Hvad er det?

Der er noget vi har en anelse om, men....Der er en masse steder, man kan gå hen – med denne længsel.

De kirkelige institutioner. I DK: Folkekirken.

Folk taler om tro.

Hvad adskiller vores forskellige tro.

GUD ER ÈN. Og der er mange måder at tale om det på.

Alle kommer ud for faser/oplevelser i deres liv: Har jeg gjort noget forkert? – Vi har den mulighed, at vi kan tilgive. Hvor kommer den evne fra? Hvis det kun var styret af instinkter – ville man ikke kunne gøre det.

Skelne mellem tro og religion.

Tro – er den indre vished.

Vi skal have steder at mødes, og kunne komme og høre, hvad mennesker, der har tænkt over tingene – siger.

Vi har brug for ikke at blive korrekset, men at kunne diskutere tingene på menneskesprog. Ingen kan sige, at man har den fulde sandhed.

Vi kan samles om disse ting – og samles om en stor og rig arv: Salmebogen. Mange salmer er som stor lyrik. Men det er ikke kun lyrik, men også salmer.

Jeg har selv skrevet et par salmer med stor ydmyghed – fordi der er så mange andre, der har skrevet så gode salmer i tidens løb. Jeg har fået salmerne set efter, om de er i overensstemmelse med folkekirkens forkyndelses-grundlag. Det handler om, at være på rette vej.

Det kan undre nogen, at man gør sådan, at hvis man digter – så også underlægger sig sådan et regime.

Jeg kan godt føle mig som en del af en lang kæde/tradition. Jeg er oversætter – og skal underlægge mig en fremmed tekst. At oversætte skønlitteratur – er ikke kun at oversætte til eget sprog – ordenes

betydning kommer af, at ordene støder op til hinanden. De-finition betyder at stikke op til en grænse.

Eksempler: Træ – materiale: Wood: materiale men også skov. Det vil sige at grænserne ligger forskelligt i to sprog.

Dermed er der også forskel på hvordan man laver en sætning, der giver mening på forskellige sprog. Der findes ikke kun ét sprog, men vi kan nærme os virkeligheden gennem forskellige sprog.

Tyskere er gode til at substantivere – engelsk – er meget mere bygget op om verber som byggeklodser, optaget af hvordan de interagerer.

Forskellige måder at nærme sig det på. –

HVAD ER TRO OG HVAD ER VIDEN ?

Det er en diskussion, der har stået på gennem alle årene.

Tidligere var det sådan: Viden skulle underlægge sig troen. Man måtte ikke som videnskabsmand begynde at tro på, at jorden var verdens midtpunkt.

Tycho Brahe måtte ikke være i splid med kirkens grundlag.

Til sproget hører også en ramme – man ville gerne videregive en mening. Hvis man kunne fremlægge en historie.

Forståelsesformen er legitim – at man i historien ikke skildrer en virkelighed, der er sand. – Det set afhænger af øjnene, og det skete afhænger af den, der fortæller.

At have en usikker fortid.

Vi befinder os hele tiden i en flydende tilstand – hvor vi må ændre vores opfattelse af, hvad der er verden, og hvad der er rigtigt at gøre.

Hvor skal man søge/gå hen?

Gå til lærebøgerne – institutionerne..

Gå til kunsten: Man kan stadig være åben – man kan diskutere, hvad der er det vigtige.

BACHS musik. Jeg kender ikke nogen komponist, der skriver så godt.

Hans Fuga i es-dur er som en forelæsning i matematik. Det kan ikke siges i andre sprog.

BACH: han kaldes den 5. evangelist.

Maleri: REMBRANDT: DEN FORTABTE SØNS HJEMKOMST. Findes i Erimitagten i Skt. Petersborg.

Rembrandt er optaget af fortællingerne – men har også malet fortællingerne, som vi kender fra bibelen.

Han stak af hjemmefra – og måtte vende tilbage forslået af dårlig livsførelse, men blev taget til nåde af faderen. -

Rembrandt kan noget med lyssætning. Den gamle far, der står med hvidt hår, og sønnen kommer hjem – skaldet – vi ser det øjeblik, hvor faderen lægger hænderne på hans skulder. Helt ude til højre står broderen – et mylder af menneskelige reaktioner i billedet. Frem for alt er der faderens omfavnelser af sønnen.

Tarkovski har brugt billedet i sin film – SOLARIS fra 1972.

I filmen kan der trækkes ting ud af den menneskelige bevidsthed – og de kan gøres til skikkelser.

Manden møder sin egen afdøde kone - ... - Slutbilledet: Faderen kommer ud -

.

Man kan finde ting i kunsten, som dem vi taler om her.

Det man kan opnå ved at møde mennesker.

Mennesker, som har haft kraftige oplevelser. Charlotte Røth f.eks. Hun skrev en modig bog: Jeg har mødt Jesus. Af en modvilligt troendes optegnelser.

Hun mødte Jesus i et kapel. Det kunne være en VISION. Hun skriver, at hun så ham. Ærgrer sig over at

hun ikke tog et interview med ham.

Kulturradikale skribenter faldt over hende – og hun kom selv i tvivl.

Jeg har mødt hende adskillige gange – og hun er helt normal, men har disse oplevelser. Der er flere, der har disse oplevelser. Ny bog: VI HAR MØDT JESUS.

Man har fundet ud af, at op mod halvdelen af befolkningen i Vesten har haft den slags oplevelser, uden at tale om det. Det gør det lettere at tale om.

Der er hele tiden en spænding mellem det, vi ved, og det vi ikke ved – eller ved, at vi ikke ved.

At være agnostiker: Jeg ved ikke, om jeg tror eller ej.

Agnostiker er en, der ved, at han ikke ved noget, men der er plads.

KRISTENDOMMEN: Vi skal kunne tro på hinanden, vi skal have tillid til hinanden – vi skal hjælpe hinanden. Det er fast forankret i folkekirken.

Tidl.. ineresse for indiske religioner. Man fornægter og søger.

Forkaster det nærliggende og søger videre ---- men der er stadigvæk frihed og tolerance – selv om nogen kan have svært ved at vise det. Kun på den måde, kan vi få verden styret ind på en fredeligere vej.

Jeg håber at vi kan finde ud af at gøre noget for og med vores verden.

Med TRO – og på baggrund af TILLID.

Pause & plads til dialog/spørgsmål

- *Hvorfor var det du meldte dig ind i folkekirken igen?*

Hvis ikke jeg af egen erfaring kendte til disse oplevelser – det er vigtigt, at disse oplevesler findes, at visheden kan finde fodfæste, selvom det ikke er bevisligt fodfæste.

- *Hvorfra kommer visheden?*

Jeg har ikke noget andet svar end min egen erfaring. Pludselig kan jeg blive ramt af en glæde. Lyset får varmere og stærkere skær. Varer højst et par minutter. Jeg kalder det NÅDE, et ord med stor telogisk tyngde. – Når jeg er alene. Det kan ske, mens jeg sidder på en stol, eller er på vej i haven. Det er en meningsfuld oplevelse – det giver ingen ideer – eller gør nytte – men jeg kan mærke et strejf af Guds tilstedeværelse, jeg føler mig betingelsesløst elsket af et eller andet, jeg ikke kan sætte andre ord på end GUD:

Jeg fik til opgave at SKRIVE EN SALME – til Blovstrød Kirker – på trappen til prædikestolen er der en sentens, som pæsten ser når han går INDGIV MIG HERRE HVAD JEG SKAL TÆNKE OG SIGE OM DIG.

Selvom det er fra 1600-tallet har den meget at sige os i dag.

Melodi: Frydeligt ved Jubelkor.

Et forsøg på at pejle sig ind på det, der er så svært at tale om.

- ?

En pointe om at vi ikke kan tale om troen – sproget er en barriere – det er en pointe, at vi ikke kan tale om det, vi gerne vil tale om. MUSLIMER: der har man et udtryk: GUD ER STOR – det betyder: GUD ER STØRRE (end noget vi kan sige – til punkt og prikke).

I Islam – har man søgt at løse det problem med, at sproget er forskelligt, så har man sagt, at det er den arabiske version. Det står klippefast. Der er én version, der er den rigtige og gældende. Man havde tilsvarende i Kristendommen med VULGATA – en latinsk udgave.

GRÆSK OG HEBRAISK.

Det vil hele tiden være en gengivelse på helt andre vilkår – Det giver en slags frihed i vores måde at tro på – at der kan være indbygget uenigheder.... - vi er vant til at Jesus siger til forskellige mennesker, at din tro har frelst dig. En religion for frie mennesker, som man ikke skal følge til punkt og prikke.

- *Jeg mødte som teenager / ung en præst, som forklarede, at skabelsesberetningen ikke var naturvidenskabelige forklaringer. TRO handler om META-fysik . -*

BRUNSE: Meta-fysik. Vores strenge sandhedskrav sætter sig igennem dér. Det er dét, der er supplement til fysikken. Tidl. kunne man blive professor i metafysik. Man kunne godt vinde noget i folkekirken ved at tage fat i disse diskussioner om, hvad der ligger uden for vores fattteevne.

GUDSBEGREB: En gammel mand oppe i himlen. Forskellige grader af bønner: Kyrie Eleison – ”Gud, hvis du er allestedenærværende kan du så ikke hjælpe mig med vasketøjet?”

Man kan nok ikke ændre noget ved GUD ved at bede!

BØN er noget man gør med sig selv.

Det er en måde at skabe en kontakt på.

Jeg kan ikke ændre på GUDS beslutninger ((hvis man kan tale om Guds beslutninger) det give mening at tale om, at den der sker noget med er den bedende.)

”Jeg giver Gud noget – for at få noget igen”.

– Man kan ikke tro på, at Gud gør, hvad man beder ham om.

Man kan komme i tættere kontakt med den kærlighed, som er Gud. –

Lille fortælling:

En mand dør – og møder Gud, og sammen ser de tilbage på hans liv. De følges ad hen over en sandstrand, hvor man kan se to par fodspor ved siden af hinanden. Manden er godt klar over, at der er faser i livet, hvor han og Gud følges ad, men også, at der er et tidspunkt, hvor der kun er et fodspor. Det

var der hvor manden havde det allerværst, og manden synes det var tarveligt af Gud, at han forlod ham.
Gud svarer: Ja, det var der, hvor jeg bar dig!

Skabelsesberetningen: Det er rigtigt at betragte den som en myte. – Tidligere hvor man ikke havde videnskabelige forklaringer var det let at forklare ved en historie, som man kan fortælle. SÅ kan man forholde sig til den – og blive enige om, at så er det sådan, det er.

GUD: først lyset, universet, mennesker – en jord-centreret fortælling.

Fortællingerne kan bringe os tættere på mysteriet. – Vi er nået millimeter- nærmere en forståelse af BIG-BANG men vi ved ikke meget. Der er anomalier, der ikke harmonerer med forklaringen.

Der er NOGET ikke bare INGENTING. Men der arbejdes med den fysiske verden. Som er sande, nyttige at vide. Der ligger meget udenfor disse sandheder.

Vi må tage verden, som den er – og være åbne over for, at der kommer folk udefra, som ikke har stor respekt for denne viden. Vi skal ikke terpe gammeldags lærdom. Israels 12 stammer. Bibeltroskab skal ikke være vejen, fordi det bliver til, at man bruger bibelen til at slå hinanden oven hovedet med.

- *HVAD SÅ? Er alt ligemeget?*

Der var en Fysiker: Jens Knudsen – han fortalte, at den videnskabelige erkendelse er som at bevæge sig ind på en scene, så er der et tæppe der går ind: Det vi ved – er det vi ved i denne uge.

- *Kan man både være kristen og socialist? Margrethe Auken... Kristne kapitalister.*

Kristendommen er en i-sprog-sættelse af troen.

Det fælles liv vi har som to mennesker på en øde ø.

Tro hænger sammen med tillid – hvis man tror på noget, har man tillid til noget (stoler på noget) – hvis man ikke har det tillidsforhold, er man på herrens mark. Det værste der kan opstå er, at miste det – ikke tro på, ikke vide – ikke have tillid til sig selv og andre. Tro, at der er ingen, der vil svigte.

- *Tro og gerninger. .. Luther: troen er det afgørende. Gerningsrefærdighed er: at opspare point (købe hus-forbi af en hjemløs osv.). Gerningen skal komme af troen*

TRO: Hvor kommer troen fra? min egen oplevelse er, at det kom, uden at jeg havde gjort noget for det. Har vi selv en evne til at tro, kan vi vælge at tro? Troen er ikke noget vi selv vælger - troen overgår os –

Digteren Søren Ullrik Thomsen siger et sted, at han blev troende ved at gå i kirken søndag efter sønsdag. Troen vederfares mig. Man kan godt opleve noget ske i kirken. ”Kristen kulturradikal” – vs

skyttegravskrig ...

- *Der er god plads i den danske folkekirke??*

I spørgerens barndom var det ikke så rummeligt. – Den folkekirke jeg kom tilbage til er ikke den jeg forlod. Det er en velsignelse til at der er mere plads til at være troende og have divergerende opfattelser. Vi er ikke ens – og må vælge den vej, vi selv vil gå.

Over halvdelen af de danske præster er kvinder . I Helsingør, da jeg var ansat som kordegn, var de ved indsættelser kun 1 kvindelig præst (hun skulle virke ved kvindefængslet Horserød) resten var mænd. Det var i 1959.

I dag: Mere forståelse og mindre kirketugt.

- *Helligånden skaber tro?*

Det er ikke mennesket, der skaber tro, det er Helligånden. Troen er det, der overgår én. Vi tror på en trenig Gud - & trosbekendelsen .

TROSBEKENDELSEN – Har været brugt til at fortælle menigheden hvem man ikke må lege med.. I stedet for at tage den til sig, som en opsummering af de fortællinger vi har om Jesu og Gud. Det er det, der forener os. – Fremfor en fornuftsbearbejdning Gøre troen til en åben sfære – som også giver plads til ikke-troende.....

FORSTÅ DET AT TRO – FORSTÅ HVAD GUD ER....

Slutsalme: Den mørke nat forgangen er

Referat jensh